

Av Jan "Nusse" Dahlin

Foto Lennart Sjöberg

► True Temperament Guitar Necks

Svenskutvecklad sensation för gitarren

T rue Temperament Guitar Necks är en unik, svenskutvecklad metod att med utbytbara halsar förbättra gitarrens möjligheter att stämma renare och därmed bli mera användbar i flera olika tonarter. Metoden bygger på bandstavarnas profil och placering, som optimerats utifrån minutiös mätning, provlyssning och beräkning. I nuläget är utbyteshalsarna anpassade för elgitarren med skruvad infästning, men lösningar för limmande halsar och akustiska gitarren är på gång.

S vårigheten med att få en gitarr att stämma optimalt i flera tonarter är känd för de flesta gitarrister. Många är vi som stämt tills stämskruvarna nästan skurit ihop, intonerat, bytt strängar och band för att slutligen ge upp och acceptera gitarrens svagheter i det här avseendet. För det är dessvärre en svaghet, en kompromiss som ett resultat av att bandstavarna placerats på greppbrädan utifrån en matematisk formel. En konstruktion som i och för sig skulle fungera om alla strängar hade exakt lika stor massa, vore lika tjocka och hade exakt samma svängningsrörelser när de kortas vid en given punkt. Men så är det inte och de flesta av oss har väl trott att det är så här det ska och måste vara.

För att få fram en greppbräda där bandens placering kompenserar för strängarnas olika egenskaper med åtföljande dissonanser slet Anders bort banden på en hals, klippte sönder varje band i sex småbitar och satte sig att prova ut var de skulle placeras för att gitarren skulle stämma bättre i alla tonarter. Bandstumparna fästes på greppbrädan med dubbelhäftande tejp och den åtföljande processen speglar ett tålmod och en passion som få människor besitter. Anders lyssnade och mätte med en stroboskoptuner, flyttade bandstumparna, lyssnade, mätte, lyssnade, flyttade och mätte - under 1000-tals timmar - tills bitarna satt där de skulle.

Nu är Anders inte bara begåvad med tålmod och ett sjuåkila musiköra, han är dessutom mycket väl insatt i teori och fysik bakom olika intervall, naturtonserien, ackordlära, liksvävande,

behöver byta band. Man beställer bara nya och låter montera dessa.)

Till att börja med har de koncentrerat sig på att tillhandahålla halsar till strata- och telemodeller. Halsarna kommer från den välrenommerade amerikanska tillverkaren Warmoth vilket borgar för bästa kvalitet. De är lätta att byta ut och man behöver inte köpa en helt ny gitarr. (Skulle man tröttna är det dessutom bara att sätta tillbaka den gamla halsen.)

I nuläget fokuserar de på fyra typer av bandningar: en liksvävande (som en konventionell greppbräda fast med avsevärt bättre intonation), en vältempererad (enligt samma princip som Bachs Wohltemperierte klavier - ger bland annat olika klångfärger i olika tonarter), en Formula

1 (anpassad till de vanligaste tonarterna för rock och blues) och en något mer avancerad variant kallad Meantone. Den sistnämnda

har renstämda dur- och mollterser som bland annat gör det möjligt att spela distade powerchords på ett sätt som en konventionellt bandad hals inte kommer i närheten av. När FUZZ utvärdering gjordes testades i första hand de tre förstnämnda varianterna.

Hur känns det att spela på krokiga band?

Med bandstavar som ser ut som dåligt uträddade spikar, kastade på gitarren från 10 meters höjd hade jag mina dubier när det gäller spelbarhet, möjligheten att töja och allmän spelkänsla. Helt i onödan, skulle det visa sig, framförallt när det gäller de liksvävande, vältempererade och Formula 1-halsarna. Det känns i stort sett inte alls. Vänsterhandens fingrar hamnar där de ska utan problem och man upplever inga större skillnader jämfört med en konventionell greppbräda. Hemligheten - om man kan prata om en sådan - är att inte titta på halsen, bara spela.

Töjningar är heller inget problem. Det verkar nästan finnas ett mer eller mindre omedveten förbindelse mellan fingrar och öra som gör

Dessutom syftar konventionell bandplacering och -form till att få gitarren liksvävande, det vill säga en slags kompromiss för att göra gitarren någorlunda rättstämd i så många tonarter som möjligt där endast unisona toner och oktaver är helt renstämda. (För ytterligare fördjupning i ämnet se "Stämma Gitarren" och "Varför stämmer det inte?" på www.guyguitars.com)

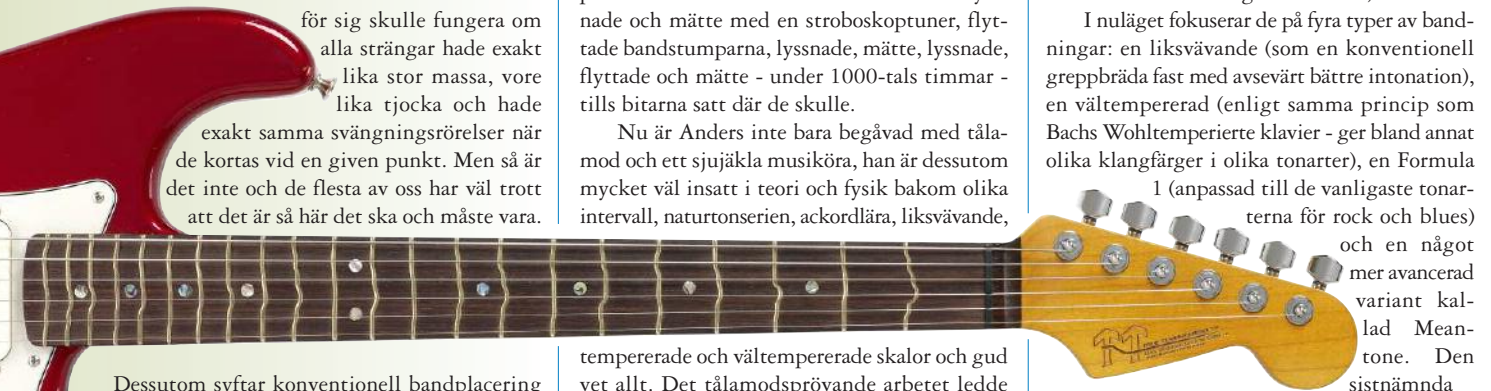
ANDERS THIDELL, PASSIONERAD PIONJÄR

Lyckligtvis finns det människor som driver utvecklingen framåt genom att ifrågasätta saker och ting. Och att prova nya vägar. Som Anders Thidell. Redan i tonåren, när den största delen av fritiden tillbringades i relokalen framför dubbla Marshallstackar, började han fundera på hur man skulle kunna förbättra gitarrens förutsättningar. En tanke som vidgades parallellt med Anders växande intresse för olika musikstilar där vitt skilda influenser som Jimi Hendrix, Ravi Shankar, syrisk och egyptisk folkmusik spelat in.

tempererade och vältempererade skalor och gud vet allt. Det tålmodsprövande arbetet ledde bland annat till hans första prototyp, en gitarr som försågs med en 30 tums mensur för att kunna rymma 31(!) toner i varje oktav och 54 band totalt. En välklingande men något svårspelad gitarr som nu lett fram till nedan beskrivna, mer lättspelade varianter.

SAMARBETE MED PAUL GUY

Numera har Anders inlett ett samarbete med Paul Guy - auktoriserad gitarrtekniker, gitarrbyggare och internationell auktoritet när det handlar om gitarrens temperering. Tillsammans har de utvecklat applikationsmöjligheterna och produktionstekniken bakom de nya banden: när bandstumparnas placering är fastställd matas uppgifterna in i en dator som länkar samman punkterna till ett helt band. En datorstyrd robotfräs skär ut motsvarande spår i greppbrädan och därefter tillverkas modeller för hand - utifrån de profiler datorn räknat fram. Modellerna utgör sedan original för de gjutformar med vilka man gjuter banden. (En fördel om man så småningom

att man helt enkelt töljer så mycket eller lite som behövs, utan att tänka på det. Jag ger mig kat-
ten på att många gitarrister över huvud taget inte
skulle känna någon skillnad på en TT-hals och
en konventionell om de fick göra ett blindtest...

Hur låter det?

Till att börja med provade jag den där upp-
sättningen egna standardlicks, ackord och riff
som man alltid tycks spela när man får en ny
gitarr i händerna. Det vill säga sånt man spelar
mer utifrån fingrarnas muskelminne än med
någon slags styrd medvetenhet - och - skillna-
den mellan en konventionell greppbräda och
en TT-bandad är stor. Mycket stor. Och tyd-
lig. Det går utan vidare att blanda visackord
med barrédito och mera udda varianter med
öppna strängar, högt som lågt på halsen, och
det klingar dramatiskt mycket renare än med
en vanlig greppbräda. Och tro mig, man behö-
ver inte ha absolut gehör för att höra förbät-
ringen! Spelar man till exempel

en sådan enkel ackordföljd
som C, F och D (typ *La*

Bamba eller *Twist and*

Shout) på 8:e och 10:e band eller gör

samma sak med ett "vis-C" och barré-F och
-G på 1:a och 3:e band så hörs genast förbät-
ringen mot en konventionell greppbräda.

Ett "vis-D" eller dito G klingar dessutom minst
lika rent på 14:e respektive 15:e band som på
2:a respektive 3:e.

Förbättringen gäller givetvis även 6:or, 7:or,
9:or, majackord osv. Det var dessutom en upp-
levelse att spela Hendrix, exempelvis *Little*
Wing och få till alla två- och tresträngsgrepp
utan störande skevhet.

Efter lite spelande börjar man inse att man
inte behöver dämpa vissa strängar, töja lite extra

på andra och "mörka" sura toner, på det sätt som
man vant sig vid att göra med en konventionell
gitarr. Man kan alltså låta alla strängar vara med
och höras utan att behöva skämmas för någon.

Tillsammans med andra instrument?

En annan misstanke hade jag inför att TT-
halsarna skulle kunna låta sura i samspel med
andra instrument, typ bas, andra gitarrer och kla-
viaturer. Visst hör man i vissa ackord skillnaden
mellan till exempel en konventionell gitarr och
en TT-bestyckad, men den är knappast störande.
Tvärtom, låter det till och med fetare och bredare
om hela klangbilderna i många sammanhang. Den
lilla skillnaden mellan instrumenten skapar i vissa
lägen en spänning och någon slags modulation-
seffekt mellan instrumentens olika klangfärger
som faktiskt tillför och berikar. Och att spela till-
sammans med piano var en ren fröjd.

SLUTOMDÖME

Är TT-halsarna en förbättring för alla gitarrister
oavsett genre? Min uppfattning är att de utan tvekan
är det men att det handlar om attityd till sitt spel.
Att som jazzgitarrist kunna lägga klockrena voi-
cings över hela halsen kan ju inte vara fel. Inte hel-
ler att som rockgitarrist ha möjligheten att servera
feta renstämda mattor med harmoniska övertonsser-
rier. Eller att som blueslirare få till såväl shuffle-

komp som två- och tresträngslicks, utan irriterande,
sura inslag. Sedan finns det ju alltid de som är nöjda
med saker och ting som de är, ungefär som den äldre
man jag hörde på spårvagnen för många år sedan.
Mannens medresenär frågade om han hade skaffat
sig färg-tv ännu? - Nej, svarade mannen, jag tycker
inte det ser naturligt ut...

För egen del har jag svårt att se nackdelarna med
ett instrument som stämmer avsevärt mycket bättre,
i flera tonarter och som inte erbjuder några svårig-

heter att spela på. Vem vill inte låta bättre och få
en bredare palett uttrycksmöjligheter? Kort sagt,
TT är på det hela taget ett gigantiskt steg framåt
för gitarren.

Dessutom tycker jag att gitarren ser fräck-
are, naturligare och mer organisk ut med de
böjda banden. Priset för en olackad utbyteshals
i lönn med rosewoodbräda är i dagsläget 4
995:-. Inte så mycket mer än vad en exklusiv
boutiquepedal kostar alltså och med tanke på
vad man vinner en högst överkomlig investering
enligt mitt sätt att se det.

För ytterligare info om True Temperament
besök www.true Temperament.com. Där finns
också videofiler med olika ljudprov på hur TT-
halsarna låter i aktion.

P.S. JÄMFÖRT MED BUZZ FEITENS SYSTEM?

Minnesgoda läsare kommer kanske ihåg vår arti-
kel om Buzz Feitens intoneringsystem i FUZZ
2-98. Det går i korthet ut på att stränglägena på
översadeln justeras och att gitarren intoneras något
annorlunda. Feitens metod ger i sig ett rejält lyft
men jämför man med en TT-hals så är skillnaden
stor. TT-halsarna representerar en mer kompro-
misslös förbättring och går så att säga hela vägen.

Feiten kan dock vara ett alternativ
om man till exempel
absolut vill behålla
en älsklingshals
eller vintagedito
och minimera
"åverkan" på den.

FOTNOT

Bilderna på TT-halsarna visar prototyper och är
ej tillsalu. De halsar som säljs har TT:s egna
huvudprofiler. ■

Guild® USA D-55 pris från. 33 300:-

Det bästa av de bästa!
Byggt med tradition, känsla och byggarglädje
av de finaste materialen som går att uppbirga.
Med sin fantastiska ton och underbara spelkänsla
är den en pärla bland dreadnoughts.
Prova en hos er Guild® återförsäljare.

Guild®
Special butik:
Hälsö, Musikalen,
Rindö, Estred Musik,
Stockholm, JAM Akustiskt,
www.guildguitars.com

Fender Scandinavia AB 2005